

Tanıtım - Değerlendirme / Reviews

McLuhan, M. ve Fiore, Q. (2012). *Medya mesajı, medya masajıdır: McLuhan'ın izinde medyayı anlama kılavuzu.* (İ. Haydaroğlu, Çev.). J. Agel (Yay. Haz.). İstanbul: MediaCat.

Book Review

The Medium is the Massage: An Inventory of Effects

The book was published as a guide for understanding the media. This book, published in 1967, has sold more than a million worldwide. McLuhan, understood the power of media very early and explained his thoughts in his work. According to McLuhan electricity is quite effective on human life. Electronic information tools like radio, TV (social media) have created new areas for people. Developing communication tools affects societies and people. This transformation is the nature of the media. Social media, connected people to each other. Everyone can communicate with each other by social media. And so everyone's knowledge has increased. So "the medium is the message". Social media, provides people to be responsible for each other.

Social media channels have changed people's perception of the world. And it is natural that people have changed. New media, is the premise of creating mass. Information contact with other information. And the results are amazing. Today, social networks are more popular than they have ever been. We use social networks to take a step, to interact with others. According to McLuhan today's real power is information power. And everyone always has to take place in this environment. In short, this book argues that lives of people return to the global village with communication-media. The allegory of the book: Is social media a dilemma between the need for privacy and need for freedom?

Popüler klasikler arasında yer alan "Medya Mesajı, Medya Masajıdır" adlı kitap Marshall McLuhan'ın aynasından birey, aile, eğitim, devlet, teknoloji, iletişim ve sanat konusunda zıt fikirleri çarpıştıran bir serüven sunuyor. "McLuhan'ın İzinde Medyayı Anlama Kılavuzu" olarak nitelendirilen eserin düşünsel birikimi-yazımı Marshall McLuhan'a aitken kitabın düşsel gösterimi-sunumu Quentin Fiore tarafından yapılmaktadır. Quentin Fiore, Amerika'nın en

seçkin grafik tasarımcılarından biri olarak McLuhan'ın gerçekleştirmek istediği bilgi, özgünlük, kışkırtma ve kavrayış konularındaki tutkusunu estetik açıdan yansıtmaya çalışmaktadır.

İlk defa 1967 yılında yayımlanan "*Medya Mesajı, Medya Masajıdır*" dünya çapında bir milyondan fazla satmıştır. Klasik eserleri arasında yer alan bu eserle birlikte Marshall McLuhan'ın, "*The Mechanical Bride*" (1951), "*The Gutenberg Galaxy*" (1962) ve "*Understanding Media*" (1964) adlı yayımlanmış önemli kitapları bulunmaktadır. Medyanın kendisi bile fark etmeden çok önce, Marshall McLuhan medyanın gücünü anlamış ve bu konudaki görüşlerini-düşüncelerini eserlerinde anlatmıştır.

"*Medya Mesajı, Medya Masajıdır*" özde, McLuhan'ın en çarpıcı kavrayışlarından bazılarını ve küresel köy üzerine kavramsal gözlemlerini incelemektedir. Adeta, günlük görüntülere-anlara ilişkin duyusal etkilerin izdüşümünü yansıtmaktadır. Belirtmek gerekir ki kitap, ilk kez belgelendiği dönemde -McLuhan'ın elektronik bilgi çağında yaşam üzerine ileri görüşlü algısı- kafa karıştırıcı bulunmuştur. Ancak, yaklaşık kırk yıl kadar sonra, gözlemlerinin-görüşlerinin rahatsız edici düzeyde net ve dikkat çekici seviyede doğru-tutarlı olduğu görülmüştür.

McLuhan'a göre, "*Medya Mesajı, Medya Masajıdır* çevremizde olan bitene bir bakış atıyor. Adeta ortak yönlerin çarpıştırıcısı gibi davranıyor" (s.10). Diğer bir ifadeyle "savaşlar, devrimler ve toplumsal başkaldırıları, aslında elektronik bilgi araçları tarafından yaratılan yeni çevrelere bağlı arayüzler" (s.9) günümüz medyasının güncel ifadeleri olabiliyor!

Kendi kuralları çerçevesinde sürekli gelişen, değişen canlı ve cansız varlıkların hepsinin ortaklığında medya; kendi eğilimlerinin ve içgüdülerinin dinamizminde birlikteliği, beslenmeyi ve birleşmeyi desteklemekte ve büyütülmektedir. Özellikle, gelişen yüksek araçsal teknolojisi sayesinde sosyal bağlılığı-bağımlılığı ve yaşamın her alanını yeniden şekillendiriyorken bireyler-toplumlar-organizasyonlar giderek iletişimin içeriğinden öte, kullanılan medyanın doğası tarafından biçimlendirilmektedir. Buradan da anlaşılacağı gibi yaşanan kültürel, sosyal veya politik-siyasal değişimleri anlamamanın tek çıkar yolu, medyanın doğasının doğru algılanabilmesi olmaktadır.

Her birimiz farkına varmadan yeni medyanın-ortamın işçileri olmuşken, herkes birbiriyle bu kadar etkileşim içindeyken; medyanın üzerimizdeki birikimi ve bilgisi, bizlerin sosyal değişimler için adım atmasını da gerektirmektedir. Yeni medya (elektronik ortam) insanlardan yalnızca katılım ve birliktelik bekleyerek, bilgi ortamında insanların birbirleri hakkında daha çok şey bilmesine olanak sağlamaktadır. Aynı biçimde, geri dönülemez ve önlenemez bir şekilde herkes bu işe bulaşmış ve birbirinden sorumlu hâle gelmiş bulunmaktadır.

Şüphesiz, yeni medya, "zaman ve mekân rejimini devirmeyi başararak" (s.16) tüm dünyanın söz sahibi olduğu bir alanı-platformu kurarken aynı zamanda yüksek bilgi rezervinin oluşturulmasını-kullanılmasını da sağlamıştır. McLuhan'a göre "yeni bir siyaset biçimi doğuyor ve biz, birçok yönden bunun farkında değiliz. Oturma odamız, oylama kabinine dönüşüyor. Televizyon aracılığıyla özgürlük yürüyüşlerine, savaşlara, devrimlere, kirliliğe ve diğer olaylara dâhil olmamız her şeyi değiştiriyor" (s.22).

İnsanların olan-biten hakkındaki düşünme yetisi oldukça, araç mesajın kendisi olmaya devam edecektir. Nitekim "medyanın tamamı, insanların bazı fiziksel ve ruhsal yetilerinin uzantısıdır" (s.26): tekerlek ayağın uzantısıdır, kitap gözün uzantısıdır, giysi derinin uzantısıdır, elektrik devresi merkezi sinir sisteminin uzantısıdır. Dolayısıyla, herhangi bir duyunun uzantısı kavrama, düşünme ve uygulama kuvvetini, bir başka deyişle dünyayı algılama şeklini değiştirir durumdadır. Ve bu algı kapasitesi değiştiğinde doğaldır ki insanlar da değişmektedir.

Yaşam, artık aksiyondan reaksiyona evrilmiş durumdadır. Yeni medyanın getirmiş olduğu hız, bulunulan alanda daha etkin ve etkili olabilmeyi zorunlu kılmaktadır. Öyle ki "elektro bilgi medyasının anlık dünyası, hepimizi aynı anda kapsar. Tarafsızlık da, iftira da mümkün değildir" (s.53). Diğer bir söylemle, bugün geçiş yaptığımız yeni kitle kültürünün

bir yönü de budur. Bu yeni kültür, herkesin diğer herkesle büyük bir içtenlikle bağ kurduğu, tam bir katılıma sahip olduğu bir dünyadır. Mekânın olmadığı, zamanın durduğu, aynı andalığı yaşanan ve her şeyin eşzamanlı olduğu bu dünyanın bir diğer adı ise küresel köy olarak ifade edilmektedir. Burada yeni medya; her şey için bir meydana ve her şey kendi meydanındadır.

Belirtmek gerekir ki yeni medya, kitleyi yaratmada öncül durumdadır. On dokuzuncu yüzyılda başlanılan elektriksel iletişimle birlikte bu etkinin hem doğduğu hem de yaşanmakta olduğu söylenilebilir. Yeni medyanın-iletişim araçlarının insanları birbirleriyle yatay ve düşey düzlemde derinlemesine kaynaştırdığı duyumsanabiliyor. “Bilgi, tepemizden aşağıya ansızın ve sürekli olarak yağıyor. Biz bilgi edinmeye devam ederken, yeni bilgi eskisinin yerini hızla almayı sürdürüyor. Elektronik yapıli dünyamız bizi veri sınıflandırmasından anlamsal ağa geçmeye zorluyor. Anlık iletişim, çevre ve deneyim faktörlerinin hepsinin bir arada ve aktif bir etkileşim hâlinde var olmasını sağladığı için, bizim adım adım ilerlememiz artık mümkün değil” (s.63) gibi görünüyor.

Yeni medya, adeta bireysel ve grupsal aktivitelerimizi-hareketlerimizi ileri bir boyuta taşımaktadır. Fantastik-efsanevi olabilecek bir şekilde yaşamımız teknolojiyle birlikteliğe sahiptir. Varlığımız ve düşüncelerimiz parçalar hâlinde ayrı-ayrı paralelliklerde olabiliyor. Örnelemek gerekirse sosyal medya, insanın algı sistemini bütün gücüyle harekete geçiriyor ve döngülüyor. Böylece, bilginin başka bir bilgiyle teması şaşırtıcı-etkileyici sonuçlar ortaya çıkarıyor.

Dinsel, dilsel ve düzeysel çeşitliliği göz önünde bulundurulduğunda kitlelerin-grupların metaforik ve soyut söylemin yerine asıl etkilenmelerinin bilgi olduğu görülmektedir. McLuhan’a göre “bugünün gerçek savaşı, bilgi savaşı oldu. Elektronik bilgi medyası bu soğuk ve sürekli savaşta dövüşüp duruyor. Bu soğuk savaş herkesi-her zaman-her yerde kapsıyor ve savaşın ön cephesine yerleştiriyor” (s.138).

McLuhan’ın öngörüsüyle, medyanın-iletişim araçlarının çevremizdeki alan üzerinde çok güçlü bir etkisi bulunmaktadır. Medya-iletişim araçları özellikle nesnel bilgi taşıyıcıları olmaktan çok öte içerikleri derinlemesine etkileyen özsel eğilimler-etkiler taşımaktadır. McLuhan’ın böylesi bir çıkarsaması ise elbette, iletişim araçlarının sonuçlarına odaklanmak yerine onların-iletişim araçlarının psikolojik organizasyonu ve düşünceyi etkileme biçimleri bağlamında değerlendirmesine dayanmaktadır.

Özde, McLuhan’ın görüşleri, iletişim araçlarının gündelik gerçeklikteki rolünün ne anlama geldiğini ortaya koymaktadır. Özellikle, iletişim araçlarının bireydeki-toplumdaki-sistemdeki rolüne yönelik oluşturduğu bakış açısı, bu bağlamda yaşananlar hakkında daha fazla düşünmeyi gerekli kılmaktadır. McLuhan, medyayı kimlerin kullandığına, medya çalışanlarının içinde hareket ettikleri örgütsel yapılara ve medyanın hangi amaçlarla kullandığına bakmaksızın medyanın özgül niteliklerini tanımlayarak ve bu niteliklerin izini sürerek medyanın merkeziliğini savunmaktadır.

McLuhan, yalnız akademisyenlerin-araştırmacıların değil, medya uzmanlarının, iş dünyası liderlerinin ve kültürlü okur kitesinin ilgisini de, özdeyişsel ya da öngörüsül sözlerinin büyüyle çekmiştir. Edebiyat eleştirmeni ve/veya iletişim bilimci olan McLuhan’a göre, iletişimin içeriği aldığı biçim kadar önemli değildir. Bir diğer açıklamayla, bir iletişim aracının özgül içeriğiyle olduğu kadar biçim aracılığıyla da mesajlarını iletebilmesi olasıdır. McLuhan’ın sözlerinin anlamı kimi okura biraz yalın gelse de, çoğu kez derin anlamsallığa sahiptir. En önemli özdeyişi “ileti, iletişim aracının kendisidir” yani “medya mesajdır” yeni medyaya - yeni iletişim araçlarına kavuşmanın önemini fark etmenin kanıtı olmakta birlikte aynı zamanda iletişim araçlarının yoğun etkisi altında, medyanın giderek dijital verilerin aktığı bir nehre dönüşmesinin de sonucudur.

Kullandığı sözcükler ile imgeler birbirine sıkı sıkıya bağlı olan McLuhan’ın belirtmiş olduğu “küresel köy” ise; uyumun egemen olduğu bir yer olmanın aksine yoğun gerilimlerin

yaşandığı, şiddetin yeni biçimlerinin olduğu bir mekân olarak betimlenmektedir. Bu bağlamda anlam, medyanın kendisinin insanlarda uyandırdığı çok daha fazla şeye yani küresel bilgi uzamının oluşmasına dayalıdır. Dolayısıyla, insanlar arasındaki iletişim etkinlikleri tüm coğrafi sınırları aşabilmekte, bilgi ağlarıyla örülmüş bir uzam oluşturabilmektedir.

Lineer yani çözümleyici bir biçimde ele alındığında, “küresel köy” grup bilincinin bilinçli olarak yapılanmasını-oluşmasını olası kılmaktadır. Artık, insanlar kurulup oturduğu koltuklardan hiç kalkmadan, bütün dünyada neler olup bittiğini öğrenebilmektedir. Böylece insanın, birey olarak içe dönük yapısından öte dışa yönelik, topluma duyarlı olması gerektiği hissedilmektedir. Bir anlamda, katılımcı-çözümleyici düşünce yapısının sonucu hareketlerin-eylemlerin “kendiliğindenciliği” ileri seviyede gerçekleşmektedir. Şüphesiz her teknoloji, yeni bir insani ortam yaratma eğilimine sahiptir ancak unutmamak gerekir ki teknolojik ortamlar-araçlar, insanları içinde barındıran edilgin oluşumlar-durumlar değil, gerek insanları gerek başka teknolojileri yeniden biçimlendiren etkin süreçlerdir.

Yeni medya-iletişim teknolojisi duyarlarımızdan birini genişlettiği-geliştirdiği sürece, aynı hızda, yeni bir kültür aktarımı ortaya çıkarmaktadır. Uzak hedeflere doğru içsel yönelimin bir adımı olarak yeni medya-iletişim araçları, oluşumlar-durumlar arasında belli uzaysal ilişkilerin bulunduğu konumu göstermekle birlikte eylemlerin, işlevlerin ve rollerin bütünleşmesini-ayrışmasını, istenen her yerde sistemli olarak uygulanabilir hâle getirmektedir.

“*Medya Mesajı, Medya Masajıdır*” yaklaşımına göre medya, insan-insan ilişkilerini-iletişimini-işbirliğini tıpkı küçük bir köydeki-kabiledeki gibi yeniden kurma potansiyeli taşımaktadır. Özellikle, bilgiyi daha hızlı taşıyan yeni iletişim teknolojileri, mesajı-masajı daha da ileriye erdirmektedir. Dolayısıyla, belleğin-bilincin teknolojik yetisi olan bilme-bilgilenme süreci kolektif olarak tüm insanlığa ulaşmaktadır. İnsanlığın-insanın genel-geçer misyonu ise, bilginin artan hareketliliği kapsamında bilmek-bilgilenmek ve böylece zenginliğe-özgürlüğe kavuşabilmek olmaktadır.

Kısacası, yeni medya olanakları diğer bir ifadeyle yeni iletişim araçları-teknolojileri özde dijital bilgi yapılarının eşzamanlı alanının gereksinimi olabilecek bütün toplumsal düzeylerde iletişimi ve katılımı yeniden kurmaktadır. Böylece yeni tür karşılıklı bağımlılığa ilişkin izleme, katılma, paylaşma ve bütünleşmeye yönelik anlayışı ise giderek derinleştirmektedir.

Yalçın Yalçinkaya
Marmara Üniversitesi
yalcin.yalcinkaya@hotmail.com